

FRI-2G.305-1-ERI-04

CREATIVE OUT-OF-CLASS WORK IN A TEAM - COMPLETE LEARNING: OPEN, ADAPTIVE, MOBILE³

Assoc. Prof. Velislava Doneva, PhD

Department of Natural Sciences and Education,
University of Ruse "Angel Kanchev"
Tel.: 082/888 437
E-mail: doneva_v@uni-ruse.bg

Ass. Niya Peneva, PhD

Department of Natural Sciences and Education,
University of Ruse "Angel Kanchev"
Phone: 082/888 664
E-mail: ndoneva@uni-ruse.bg

***Abstract:** The focus of this research is built on out-of-class group creative work with students gathering its particularity in the shapes it works. It is about an informal educational activity that builds up the lecture hours of Verbal Art - a compulsory discipline from the curriculum of Pre-school and Primary School Pedagogy with a foreign language. The highlights are the effectiveness of teamwork, the principles of work with art texts, the techniques for activating out-of-class activities, requirements to teachers and the students. In the end the real results are shown after the achieved goals and realized tasks - proof of openness, flexibility and adaptability of active complete learning/*

***Keywords:** out –of-class group, creative work, students, verbal art, team work*

ВЪВЕДЕНИЕ

Качеството на обучението във висшето образование изисква нови модели на преподаване и учене в сътрудничество с традиционните. Фокусът на настоящата разработка е върху извънаудиторната групова творческа работа със студенти с нейната специфика във формите, в които тя функционира. Става дума за неформална образователна дейност, която надгражда аудиторните часове по *Словесноизпълнителско изкуство (СИИ)* – задължителна учебна дисциплина от учебния план на специалностите *Предучилищна и начална училищна педагогика (ПНУП)* и *Начална училищна педагогика с чужд език (НУПЧЕ)*. Стремехът е тя да отговаря на изискванията на глобалното образование за гъвкавост, мобилност, отвореност и адаптивност. Най-важните цели, зад които тя застава, са:

- подобряване на подготовката на студентите за реалните нужди на бързо променящия се пазар на труда;
- разрешаване на индивидуални проблеми, работа в екип, поемане на инициативи;
- свобода на творческата изява на студентите чрез групова работа, акумулиране на емоционална интелигентност, радост от успехите, увереност в себе си, положителни емоции;
- утвърждаване на интердисциплинарния подход;
- общуване и взаимодействие между преподавател и студент като два равноправни субекта, всеки от които има свои цели и поема върху себе си част от работата за достигане на обща цел.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В същността си това е подготовка и провеждане на поетически спектакли, съпътстващи годишнини на български и чужди писатели, предстоящи духовни и национални празници /като 1 ноември и 24 май/ или тематични поетически вечери, срещи с литературни творци и пр. В

³ Presented a plenary report of October 26, 2018 with the original title: CREATIVE OUT-OF-CLASS WORK IN A TEAM - COMPLETE LEARNING: OPEN, ADAPTIVE, MOBILE

реализацията на екипен проект ясно се формулира целта му, планират се процедурите по изпълнението на различни практически ходове, определя се приносът на всеки един участник към създаване на цялостния продукт, неговите обединителни усилия в груповата сплотеност. Обсъждат се предложенията на студентите по проекта и се оформя план за действие. Определят се етапите, като се предвижда достатъчно време за анализ и корекция, уточнява се в детайли какво трябва да се направи, от кого, кога да започне и да приключи. Дава се възможност студентите да помислят върху формата на крайния продукт и дори се изисква от тях сами да представят критерии за оценяване.

Какви прийоми прилагаме, за да активизиране извънаудиторната дейност на студентите и да ги мотивираме за творческа работа:

1.Още в началото на семестъра в първите аудиторни часове по СИИ студентите се уведомяват за онова, което им предстои като реализация на творчески проект, за да се адаптират и постепенно да „узреят“ за бъдещото си участие.

2.Осигурява се подходящо място за работа – обикновено това е по-просторна и отделена от останалите учебни помещения зала, задължително оборудвана с екран и проектор, в която участниците могат да си позволят реч на висок глас, иначе нетипична за аудиторния учебен процес.

3.Дискутира се ползата, която се извлича от този вид дейност, нужно е обяснението защо трябва да се работи върху тези неща /защото за някои студенти невинаги е очевидна необходимостта от усвояване на определени знания, умения, компетентности/. Студентите трябва да се убедят, да разберат, че колкото е по-съществен приносът им, толкова повече ще научат самите те. Тук трябва да се стигне до общо становище, че извънаудиторната екипна работа не е по-маловажна от аудиторните занятия, а напротив – тя ги допълва по собствен, неповторим начин. Дава се яснота за равнището на компетентност, която трябва да бъде постигната в процеса на обучение.

4.Използва се неофициален и забавен начин за отработване на началните ситуации, за да не се почувстват обучаемите несигурни и застрашени. Има се предвид и това, че някои от тях са по-срамежливи и стеснителни, затова се правят усилия те да бъдат предразположени, за да не се стресират излишно и това да се отрази на бъдещите им представяния.

5.Коментират се и се обсъждат предишни поетични или поетично-музикални изяви с предходни курсове; изяснява се силата и слабостта на екипа – посочва се какви са възможностите екипната работа да се превърне в активен и полезен фактор в учебния процес. От друга страна, трябва да се прокоментира какви трудности очакват членовете на групата като следствие на слаби страни в подготовката и нагласата.

6.Ситуацията на творческия процес със своята непринуденост и освободеност предпоставя студентите да споделят индивидуално-лични проблеми, надявайки се евентуално да получат помощ и подкрепа от преподавателя или съекипниците. Трябва да се помисли, че е възможно понякога да възникне конфликт между съветването, преподаването и оценяването. Ако намеренията на отделните страни се разминават отчетливо, може да се стигне като резултат до незаинтересованост на студента от помощта и подкрепата на преподавателя.

7.Правилата и изискванията на извънаудиторната работа помагат на студентите да разграничат сътрудничеството от измамата – има се предвид например нежеланието на отделен член да даде подходящ принос към работата на групата. В това отношение е важно да се изяснят критериите за оценяване.

8.Студентите се насърчават да прилагат в практиката по свой начин това, което са научили в извънаудиторните часове по слово. Препоръчва се тяхно участие, групово или индивидуално, в други форми или събития, например ежегодния празник на университета, вечер на специалността и пр.

Предварително обмислени, когато се определя екипната цел, пред екипа студенти се дефинират очакваните конкретни измерими резултати. За да има ефективност от груповия труд, трябва да се отчетат измерителите в изпълнението на предварителните искания, в случая: количествен /брой на студентите – два курса по 20 студенти/, качествен /прецизно изпълнение

на задачата, иновационен момент/, реакция от страна на аудиторията възприемател, оценки, мнения на публиката. Предварителният етап на подготовката включва два съществени момента. Първият е свързан с уточняване на индивидуално-психическите особености на участниците, със съгласуваността на функционално-творческите очаквания, с наложения стил на работа и общуване на ръководителя и изпълнителите. Вторият се отнася до опознаване на гласово-говорните характеристики на студентите, дикцията, изразителността при четене, качествата на гласа – всичко това да ориентира преподавателя в конкретната работа: как да групира след поставяне на задачи, кои гласове и твърчески воли са подходящи за съответните видове и жанрове литература /вж. П.Р.Петров. Груповото обучение в началните класове, Русе, 2004/. Следва интеграцията на индивидуални и екипни прояви, средства и похвати за разпределение, обосноваване, оценяване на груповите цели. Така в процеса на творческата реализация се апробират, затвърждават и усъвършенстват определени начини, умения, навици за екипна групово работна. В творческия процес се създава атмосфера на доверие и откритост. На студента се дава възможност в нетипични, но регламентирани за обучението правила и норми, определени от организационно-функционалната същност на извънаудиторната работа, сам да определя своето дидактическо поведение. У някои студенти съществуват дидактически затруднения, включително умения и навици за съвместна работа. Не всички до този момент са осъзнали /макар че са в шести семестър на обучението си/ обществената и практическата значимост на груповата работа в бъдещата им професия педагог-учител. Обучението по СИИ и извънаудиторните форми, свързани с него, са същностен елемент от стратегията за разгръщане на активната им позиция и диалогичното им общуване.

Що се отнася до ефективността на екипната работа по осъществяване на творческа задача, основни са няколко момента: свободата на творческата мисъл, спонтанността, инициативата, взаимното доверие, уважение, приемане, толерантност и разбиране в екипа; ролята на ръководителя лидер да организира целенасочено дейността, да мотивира и убеждава студентите да вървят заедно за постигане на общата цел, да следи за готовността и нагласата им да се положат необходимите усилия, да подкрепя студенти с по-изявен лидерски дух /но и да ги контролира/, които да бъдат допълнителни двигатели в екипа и да стимулират неговата ефективност.

Отличителното в извънаудиторните занятия по слово е, че в тях са задължени да участват всички студенти. Отсъствието на принципа на доброволност се компенсира с извеждане в ситуации на разнообразие и избор. Педагогическото общуване излиза извън рамките на формалното. То е многоаспектно – междуличностно, колективно, духовно съпреживяване на продукта на пресъздаване, наситено с естетическа наслада и положително емоционално натоварване.

Предпоставки за здравословната атмосфера на общуване са сътрудничеството, обменът на идеи, ползотворното взаимодействие. В този смисъл отговорна роля има обективната критика, изразена чрез дискусии, мнения и алтернативни решения. Това е ситуация на активна вербализация, която подпомага студентите и в съвместното обсъждане на учебните проблеми. В групата, преимуществено женска, има индивиди с различна личностно-индивидуална характеристика, интелект, емоционален статус, различни ценности, характер, различия в опита, свобода или не в речевото и поведенческото общуване. В този смисъл екипната работа подпомага възможността за открито заемане на позиция, обмен на мнения, възприемане на добрия модел на мислене или действия на партньора/партньорите.

Публичните изяви на студентите са в два ракурса: пред детска публика /често с нейно съучастие/ и пред студентско-преподавателска аудитория. От втория тип например беше замислената и реализирана през април 2015 година поетично-музикална вечер, посветена на 85-ата годишнина на поета Пеньо Пенев. Основни участници в събитието бяха студенти от трети курс от специалностите НУПЧЕ и ПНУП и техните преподаватели от катедра Български език, литература и изкуство. Имаше и специални гости участници в събитието – пристигналата от Англия проф.Деворина Гамалова, преподавател в Бирмингамската консерватория и лондонския Тринити колеж по музика, членове на литературния клуб „Пеньо Пенев“ /1959-средата на 90-те години на XX век/ към Русенския университет „Ангел Кънчев“ и техни

събрата по перо от литературния кръжок към Окръжния младежки дом с ръководител доц.Руси Русев. Зала „Сименс“ на РУ беше изпълнена с почитатели на поезията на Пеньо Пенев – студенти, преподаватели, граждани. Изявата се осъществи след курс лекции и практически упражнения по СИИ и беше естествен завършек на последователната стратегия за придобиване на теоретически и практически знания и умения.

Рециталът „Ние от XX век“ се превърна в спектакъл, събирайки с музика и слово различни поколения, всички с готовността и нагласата да се положат необходимите усилия, за да се постигне общата цел – съживяване актуализиране с езика на изкуството поезията на Пеньо Пенев. Предварителният сценарий предизвика известно смущение със своята амбициозност и отговорност, имайки предвид респектиращата творческа биография на проф.Гамалова, задължаваше и участието на творците от двата литературни кръжока. Групата от 40 студенти постепенно навлезе в атмосферата, задачите и целите на тази творческа акция. Предстоящият диалог между поезия и музика, фронталната позиция на пресъздаващ изкуство провокираха студентската активност, желанието, любопитството за сценична изява и лично отношение към спецификата на видовете изкуства: създаващите -литература /свои стихотворения и споменни разкази представиха литературните творци/, музикална композиция /проф.Гамалова изпълни свои авторски произведения по текстове на любимия ѝ поет Пеньо Пенев/ и пресъздаващите – словесноизпълнителско изкуство и инструментална музика.

Групата студенти премина на режим творческа дейност, която трябваше да се съобрази със специфични художествено-педагогически принципи при работа с творчески състав. Това предопредели и нагласата за партниране с художествените компоненти на другите демонстрирани изкуства. Началните ходове бяха свързани с работа върху поетическите текстове на Пеньо Пенев и неговата творческа личност, с наблюдаване на идеите, темите, образната система, поетичната емоционална същност, логическата и формална структура на Пеньо-Пеневия стих. След като избраните за поетическия спектакъл стихове се поставиха в контекста на цялостното творчество на автора съобразно времето, в което е живял, след открояването на най-същественото от творбите чрез проникване в техните детайли и дълбочина, се пристъпи към изпълнителски анализ. На този етап превес имаше индивидуалната работа с всеки участник и съответно всеки отделен текст – формиране на основната и конкретната действени задачи, посочването на подходящите средства за логическа и емоционално-действена изразителност. Последващите стъпки бяха свързани с композирането и организирането на отделно изпълнение в синхрона на един макротекст, където активно се използваше механизмът за вземане на решения – ясни норми, изисквания и правила за всеки с отчитане на индивидуалните особености в качествата на гласа, сценичното поведение, психологическия статус. В групата се поставиха общовалидни изисквания. Това предпостави от една страна солидарността на участниците, но от друга – критическо отношение към собствената и на другите творческа работа. Оттук се активизираха призивът за активност, размяната на идеи, предлагането на алтернативни решения, доброжелателната съзидателна критика. Накратко: отговорностите пред творческия екип се събраха в трите форми – индивидуалната работа над словото и изпълнението, съвместно последователната работа /интегрирането/ и съвместно-взаимодействащата,отразяваща активността на студента в екипа. В допълнение към това – магическата музика на цигуларката-поетеса Деворина Гамалова създаде чудесна атмосфера и настроение, повдигна емоционалния градус сред изпълнителите и публика. Така беше направена една успешна крачка за отключване на емоции и духовно споделяне. След приключване на изявата задължително следват коментарът, анализът, преценката, обобщението – в свободен разговор със защита на различни гледни точки и позиции. За студентите тази финализираща стъпка в извънаудиторните им занимания ги обогати с: достъпност до високо изкуство, умения за работа в екип, самочувствие като изпълнители на художествен текст, като пазители на паметта с надградена литературна култура. Музикално-поетическият спектакъл в същността си беше урок по литература и музика, художествено слово и гражданско образование.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В обобщение: извънаудиторната екипна работа със студентите показва реални резултати – увеличаване на знанията по съответната учебна дисциплина в практически план, откриване на качества и заложби, неизявени до този момент, стимулиране на четенето на художествена литература, усвояване на обучителни практики чрез синтеза между изкуствата. Учи студентите как да се организират, за да извличат практическа полза от груповата творческа работа. Публичните прояви са открито обучение, което води до пълноценно учене, до формиране на ясни критерии за оценка и самооценка, житейски умения за преодоляване на кризисни ситуации. Студентите са сигурни в себе си и удовлетворени от това, което правят. В тази учебна извънаудиторна ситуация акцентът не е върху преподаването, а върху многостранното съдействие, което преподавателят оказва на студентите. От значение са неговите способности, социална чувствителност и академична активност с гъвкави и своевременни реакции.

Настоящият доклад е разработен като част от научноизследователския проект „Оптимизиране обучението на студенти педагози чрез извънаудиторни дейности“ на катедра „Български език, литература и изкуство“, No 2018-ФПНО-1, финансиран по фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет „А. Кънчев“.

REFERENCES

Doneva 2016: Doneva V. Slovesnoizpūlnitelsko izkustvo. Pomagalo. Universitet·ski izdatelski tsentūr kūm RU, Ruse, 2016 (**Оригинално заглавие:** Донева 2016: Донева В. Словесноизпълнителско изкуство. Помагало. Университетски издателски център към РУ, Русе, 2016)

Makedonska 2018: Makedonska D. Efektivnost na ekipnata rabota v det·skata gradina. Ponyatie za efektivnost na ekipnata rabota. V:Preduchilishtno i uchilishtno obrazovanie, mart-april 2018, S., s. 146-149 (**Оригинално заглавие:** Македонска 2018: Македонска Д. Ефективност на екипната работа в детската градина. Понятие за ефективност на екипната работа. В:Предучилищно и училищно образование, март-април 2018, С., с. 146-149)

Petrov 2004: Petrov P. Grupovoto obuchenie v nachalnite klasove, Ruse, 2004 (**Оригинално заглавие:** Петров 2004: Петров П. Груповото обучение в началните класове, Русе, 2004)